

Is-is? Vagy-vagy? (1. Mélymagyarok és hungarofókok között)

A rovatban olvasható írások műfaja különböző. Van köztük vitairat, tárcsa, esszé és méltatás egyaránt. Amint megszületésük körülményei, úgy hangvételük is eltérő. Ami azonban összeköti őket, az a zsinórmértékhez való igazodás szándéka. Ahogyan a költő fogalmaz: „Az igazat mondd, ne csak a valódit!” (szerk.)

Egy rasszista megnyilvánulás ellen

Ebben az évben a gömöri gyökerekkel, kötődésekkel rendelkező Radnóti Miklós születésének 100. évfordulójára emlékezünk. Nem így képzeltük el a Radnóti-év nyitányát...

*

A történet 1988-ig nyúlik vissza.

A költő gömöri kapcsolatainak felidézését **Bettes István** kezdte meg, a rimaszécsi szövetkezet által megjelentetett *Szécsi Szó* c. havilapban. Egyebek közt idézte a költő Naplójának azon sorait, amelyek az 1941-es runyai látogatását örökítik meg.

Az említett látogatásnak az emlékét idéztük fel 2004-ben, amikor a *Rimaszombat és Vidéke Társaság* és a helyi önkormányzat szervezésében emléktáblát helyeztünk el a nemesradnóti iskola falán. Felkerestük a rimaszécsi zsidó temetőt is, ahol később nagyapja, **Jónás** sírját is sikerült azonosítani. Rimaszombatban meghallgattuk **Kőszegi Ábel** előadását, este pedig a komáromi *Jókai Színház* mutatta be a Rimaszombati Művelődési Házban **Hubay Miklós** *Egy szerelem három éjszakája* c. művét.

Bettes István kalapot emel Pósa Lajos és Radnóti Miklós emléke előtt (2004) • Gecse Attila felvétele

2006 nyarán az *Európai Protestáns Szabadegyetem* nyitórendezvényeként, ugyancsak a Rimaszombat és Vidéke *Társaság* és a helyi önkormányzat szervezésében Nemesradnótnban felavattuk a költő mellsobrát, **Gyórfy Lajos** szobrászművész alkotását.

A szoboravatás kapcsán **Homoly Erzsébet** a *Vasárnap* c. magazin 2006. június 9-i számában meglehetősen sajátos módon fogalmazott. Ennek azonban akkor még nem tulajdonítottunk különösebb jelentőséget. Talán hiba volt...

*

Ez év elején egy bizonyos, magát „polgári”-nak nevező honlapon megjelent egy írás, amelyet alább ismertetünk. (Az idézeteket eredeti formájukban adjuk közre.)

„Történelemhamisítás? Egymásra találtak Radnóti és a radnótiak?” Ezen a címen fejtette ki felfogását a személyét „szerényen” elhallgató, magát csak „balogvölgyi”-ként jegyző szerző, aki – miért hallgatnánk el? – nem más, mint Homoly Erzsébet. Ez kiderül a jelen cikkben foglaltak érdemi részét ismételtelen közreadó *Magyar Jelen* 2009. évi február 5-i számából. A megnevezett személy civilben a Rimaszombat városa által kiadott *Gömöri Hírlap* szerkesztője, de emellett szerkeszt némely internetes honlapot és a **Toroczkai László** nevével fémjelzett, fentebb említett hetilapnak is felvidéki és kárpátaljai rovatvezetője. A cikkben visszatér arra az alkalomra, amikor Nemesradnóti önkormányzata és a *Rimaszombat és Vidéke Polgári Társulás* 2006. május 21-én felavatta Radnóti Miklós szobrát. Kétséget fejezi ki, hogy „ezen kis gömöri falucskáról vette-e föl a Radnóti nevet, ugyanis erre semmi irodalomtörténeti dokumentum nem utal, sőt!” („Mi az hogy?! Nagyon is!” – mondaná erre a látszólag másik táborba tartozó „klasszikus”).

Némileg zavaros okfejtés következik ezután: „B. Kovács István hangsúlyozta: a magyar értelmiség tudatában meg kell gyökerednie annak, hogy Radnóti Miklós neve nem az erdélyi Radnótra, hanem a Balog-völgyi Nemesradnótra utal. Ugyanakkor B. Kovács István maga is elmondta, hogy *Ferencz Győző Radnóti Miklós élete és költészete* című, 2005-ben megjelent monográfiája szerint a *Glatterként született Miklós költői nevét apja egykori működési helyéről, a Maros mellett fekvő, néhai Kisküküllő vármegyei Radnótról vette.*” (Kiemelés: Homoly Erzsébettől)

Szerzőnk ezt követően megállapítja, hogy Radnóti „gyakran járt Gömörben, így fiatal fiúként Dobsinán és Krasznahorkán, felnőttként pedig Runyában is megfor-

dult”, s ezekről a látogatásokról meg is emlékezett. Ehhez még hozzáfűzi: ha a „Balogvölgybe” ellátogatott volna, nyilván erről is megemlékezik.

Mint alább látni fogjuk, megtörtént!

„Azt viszont biztosra tudjuk, hogy apja Glatter Jakab Erdélybe került, s érdekes módon pont Radnótnban volt a működési helye. Itt többször is járt Radnóti Miklós”. Ez új felfedezés – volna, ha igaz. De nem az!

Ezt követően hosszan idézi a szoboravatón elhangzott beszédemből azt a részt, amely így kezdődik: „A tragédiákkal terhes 20. század során a zsidóság eltűnt erről a vidékről (is)... s így fejeződik be: Legyen ez a szobor ennek a jelképes intésnek és figyelmeztetésnek kőbe vésett, bronzba öntött jele!” Mint folytatja, [B. Kovács István] „feltett szándéka, hogy a köztudatban elterjedjen, és meggyökeredzen, az abszolút nem tényként kezelendő nemesradnóti névválasztás.

Ebbéli szándékának oka ismeretlen.

Viszont a cigány az cigány, a zsidó az zsidó, a magyar meg magyar, és már nem vagyunk abban a »pozícióban«, hogy megengedjük az egymásmellé rendeltséget, és bizony vagy-vagy van! Azt sem engedhetjük, hogy a Radnóti kultusz uralkodjon el Nemesradnóton egy olyan számunkra költőóriás mellett, mint Pósa Lajos.”

Ez az a hangnem, amit tisztességes ember csak visszautasíthat!

„Ezért ezúton is kérjük olvasóink segítségét, ha birtokában vannak olyan információknak, amely közelebb visz a rejtély megfejtéséhez, akkor azt jelezzék e-mail címünkön:”

Megengedi tán „balogvölgyi” alias Homoly Erzsébet, hogy itt „segítünk megoldani a rejtélyt”.

Pósa Lajos emlékműve (1934) • Gecse Attila felvétele

Az irományra egy bejegyzésben történt reagálás:

„Döbbenet olvasom, hogy a nemesradnóti születésű Pósa Lajost költőóriásnak kéne tartani, szemben Radnóti Miklóssal, aki ezek szerint »kismester« Lajos bátyánk mellett. E minősítés amellelt, hogy mellőz minden irodalomelméleti értéket, azt a szemléletet sugallja, hogy Pósa Lajos magyar, Radnóti pedig zsidó, ergo a magyar mártírköltőnek minőségileg alantasabb lépcsőfokon a helye. Megadva minden tiszteletet Pósa Lajosnak (hiszen pl. Weöres Sándorra is bevallottan nagy hatással volt), jómagam azért kissé többre becsülöm Radnótit. Az dobja rám az első követ, aki nem így látja, de néhány sora több költészetet hordoz, mint Pósa egész életműve. Dehát nem is ezzel van a baj – bár utálatos dolog költőket olimpikonokként versenyeztetni –, hanem a faji kizárólagosság rémével. Ami büdös, kapcászagú, és nem méltó gömőri fajtánkhoz. Ez egy magyar költő véleménye.”

Kövesdi Károly terjedelmes írásban „válaszolt”, amely *Törpék, óriások és sötétmagyarok* címen az *Új Szó Szalon* rovatában jelent meg:

[...]„Ez az év is jól kezdődik, ha a hatvanöt éve mártírhalt Radnóti Miklóstra gondol az ember, pontosabban arra az otromba támadásra, amely, még alig vette kezdetét a kegyeleti év, máris kijutott neki.

A száz esztendeje született költő ugyanis egyszeriben szálfá lett néhány atyánkfia szemében, pusztán a származása miatt. Egy számra nem kívánczó nevű, nevében azonban felvidéki jelzőt viselő internetes honlap készítői ugyanis úgy vélik, s ebbéli véleményüknek hangot is adtak, hogy nem ajánlatos Radnóti-kultuszt építgetni Gö-

Radnóti Miklós emlékműve (2006) • Mács István felvétele

mörben. A Történelemhamisítás? Egymásra találtak Radnóti és a radnótiak? című cikk apropójául és párhuzamúal a kegyeleti éven túl az a két évvel ezelőtti szoboravatás szolgált, amikor Nemesradnóton a helyi iskola mellett felavatták Radnóti Miklós mellszobrát. Radnóti ugyanis, bár Budapesten született Glatter Miklósként, költői névnek a gömöri Nemesradnót nevét vette fel. A költő apai nagyapja, Glatter Jónás Rozsnyón született, Uzapanyitról nősült, fiuk, Glatter Jakab, a költő apja pedig radnóti volt.

[...] Az avatóünnepségen B. Kovács István, a Rimaszombat és Vidéke Polgári Társulás elnöke többek közt a következőket mondta: »A tragédiákkal terhes 20. század során a zsidóság eltűnt erről a vidékről (is). Alapjaiban átrétegződött maga Nemesradnót is. Az egykori büszke kisenemesek leszármazottjai, köztük a legszeretettebb magyar költő, Pósa Lajos atyafisága ma már számbeli kisebbségben él itt. A magyar iskolát, amely mögöttünk áll, napjainkban kizárólag cigány-magyar gyermekek látogatják. A párhuzam a zsidó származású Radnóti és a cigány származású magyarság között szinte megdöbbentő, kísérteties. Arra int bennünket, hogy a kirekesztést és szembeállítását sugalló »vagylagos« felfogás helyett, miszerint vagy roma valaki, vagy magyar, vagy zsidó, vagy magyar, a befogadó, közelítő »és« kötőszó használata a helyénvaló. Ahogyan Radnóti Miklós egyszerre vette tudomásul zsidó származását, és vallotta, vállalta magyar voltát (határozottan elhárítva minden, faji alapon építkező »akolyszemléletet«!), éppúgy lehet az ember egyszerre cigány és egyben magyar, gömöri és egyben európai. A kérdés súlyos, akár egy történeti visszatekintés keretében értékeljük, akár a lehetséges jövőkép részeként vizsgáljuk. Tájainkon a cigány-magyarság a jövő egyik legfőbb letéteményese. A zsidó származású, felnőttként rekatolizált, magyarságát a legnehezebb körülmények közepette is következetesen vállaló, származása miatt mégis mártírhalált szenvedett Radnóti Miklós példája örök mementó a számunkra. Arra int bennünket: fogadjuk el egymást a magyarságban! Legyen ez a szobor ennek a jelképes intésnek és figyelmeztetésnek kőbe vésett, bronzba öntött jele!«

Ez a mellérendelő, a kirekesztést elutasító faji, etnikai, keresztényi (és kulturális) szemlélet okoz ma gondot néhány sötétmagyarnak, akiknek célkeresztjében így egyszerre jelenik meg – egymással szembeállítva – két költő, három etnikum és néhány közszereplő. A »sok legyet egy csapásra«-féle írás, melyet bizonyos balogpölgyi nevű tollforgató jegyez, ugyanis párhuzamba, pontosabban egymással szembe állítja Radnóti Miklóst és Nemesradnót szülőttjét, Pósa Lajost. Imígyen: »Azt sem engedhetjük, hogy a Radnóti kultusz uralkodjon el Nemesradnóton egy olyan számunkra költőóriás mellett, mint Pósa Lajos.« Hát, kinek a pap, kinek a papné, mondhatnánk, ha pusztán ízlésbeli különbözőségről volna szó. De hát »balogpölgyi« úr számára nem az irodalmi érték a mérték, hanem a faji hovatarozás. Mert bár minden tiszteletünk Pósa Lajosé (aki nélkül nehezen képzelhető el a világban párját ritkító gyermekirodalmunk, s akitől például maga Weöres Sándor is sokat tanult), azért elég alapos csúsztatás

Pósa Lajos költőóriásnak nevezni – mondjuk éppen Radnóti Miklós mellett, vagy vele szemben.»

Miután a szerző elutasítja irodalmunk két jelesének, Radnótinak és Pósanak a szembeállítását, így folytatja:

„A leghátborzongatóbb az említett cikkben azonban az alábbi mondat: »Viszont a cigány az cigány, a zsidó az zsidó, a magyar meg magyar, és már nem vagyunk abban a »pozícióban«, hogy megengedjük az egymásmellé rendeltséget, és bizony vagy-vagy van!« Világos beszéd. Takarodjon mindenki a portánkról, még az emlékéit is söpörjük át az utca túloldalára annak, aki nem magyar, hanem cigány, zsidó, szláv, akármi. Ami ugye számunkra, akiket abban a szerencsében részletetett a sors, hogy lassan kilenc évtizede éljük a másságunk ránk égetett bélyegét, fájdalmasan ismerős. Ha valakitől, tőlünk valóban távol állhat a kirekesztés, pláne az ilyen mucsai hangnem.

Vélhető vagy sejthető, mi nem hagyja nyugodtan aludni a magát felvidékiek jegyző honlap szerzőit. A leghétköznapiabb élet legszürkébb bugyrait is görénybűzzel átítatott politikai infernó leképződése nyilvánul meg ebben a támadásban, amely természetesen nem arról szól, hogy valóban a gömöri Nemesradnótról vette-e művészi nevét Radnóti Miklós, vagy, ahogyan sokáig vélték, az erdélyi Radnótról. Ez a durva támadás azt kívánja prezentálni, hogy Gömörországban, ahol évszázadokig élt egymással békében magyar, német, szlovák, zsidó, a megmaradásunk (mármint a miénk, magyaroké) csak úgy képzelhető el, ha összezárjuk sorainkat. Mondjuk úgy, ahogyan azt a többségben élő nemzet legalja teszi, amikor történelmi neveket hamisít és sajátít ki. Csak éppen fordítva. A cikk (bár a cikk fogalmát magam úgy értelmezem, hogy tisztességesen aláírt szerzője van) vagy vádirat írójának szíve joga utálni a magyar nemzetet birkanyájnak tartó haszonlesőket, a Magyarországot lezüllesztő politikai mancsafatot, a mindent maga alá gyűrő és kiszipolyozó karvalyotke arrogáns parazitáit, no de mi köze mindehhez Radnóti Miklósnak?

Balogpölgyi úr nyilván attól kap jó előre hideglelést, hogy idén a vízcsapból is Radnóti fog csöpögni, holott például a 250 éve született Kazinczy Ferenc is megérdemli az ünneplést, és fóbias rettegéssel kell figyelnie azt a kultúrterroret, ami a budapesti tévécsatornákból árad háttáron belül és túl. Reméljük, nem így lesz, magától Radnótól idegen, hogy címerállat és hitviták élére tűzött lobogó legyen belőle.

[...]

„A [Radnóti Miklós] versei anélkül is izzanak az évtizedek hamuja alól, rettenetes halála ma is összeszorítja minden tisztességes magyar szívét. Talán fölösleges hangsúlyoznunk, hogy a Győr melletti Abdán SS-katona által meggyilkolt Glatter Miklóst holtában mocskolni nem méltó tollforgató emberhez, költészetét pedig nem szükséges méricskélteni; köszöni szépen, a magyar líra élvonalába tartozik. Akárcsak a Petrovics Sándorunké, ugyebár.» – zárja sorait Kövesdi Károly.

Erre **Vörös Attila** reagált. (Az idézett szövegeket itt is eredeti formájukban adjuk közre.)

Radnóti Miklós nagypjának háza Rimaszécseben • Gecse Attila felvétele

Kovács Attila és Stubendek Gábor a rimaszécsi zsidó temetőben • Gecse Attila felvétele

Először is „kinyilatkoztat”, emígyen: *„Tény az is, hogy Radnóti Miklós sohasem járt Nemesradnóton, érzelmileg nem kötődött a faluhoz. Említi, hogy ott volt kocsmája nagyapjának. Egyéb, más írott forrás, Radnóti Miklóstól nincs – sem vers, sem egyéb, ami Radnótra utalna.”*

Hogy van-e köze Radnótinak Radnóthoz? Van! Ez ténykérdés. Erről nem kívánunk vitát folytatni sem Vörös Attilával, sem Homoly Erzsébettel, sem mással. Véleményünkkel legfeljebb magukról állítanak ki szegénységi bizonyítványt. Hogy érzelmileg kötődött-e Radnóti Radnóthoz? Erre nézve idézzük magát a költőt: 1941-ben tett runyai látogatásakor ezt jegyzi fel Naplójába: *„Füleken sokáig állunk, aztán »ismerős« állomások jönnek. Innen származik a család... Rimaszécs, itt született a nagyapám, az apám Radnóton.”* Amikor névválasztását indokolja, így fakad ki: *„Magyar költő nem lehet Glatter. Magyar költőnek magyar név kell. A Radnót falunak a nevét választottam, ahol nagyapám kocsmáros volt és apám is született: legyen Radnóti. Így adtuk be a kérelmet.”* Ha mindez nem érzelmi kötődés, kivált, amikor a névválasztás egyben a magyarság megvallásának a kifejezése is, amikor Radnótot a magyarság szimbólumává emeli, akkor én nem tudok semmit az érzelmeikről.

Vörös Attila és Homoly Erzsébet is – mintegy etalonként – szívesen hivatkozik **Ferenczi Győző** kiváló monográfiájára. Kár, s az említett tollforgatókat minősíti, hogy elhallgatják: a hivatkozott szerző a könyvet gondozó Osiris Kiadó honlapján (http://www.osiriskiado.hu/bookfull.php?book_id=859) már régen korrigálta ezt a téves megállapítást. (Ugyanígy elhallgatják az említett monográfiának azon adatait, amelyek a névválasztásra vonatkoznak.)

Vörös Attila így folytatja: *„Radnóti a szó genetikai, faji értelmében zsidó származású volt, nagyapai ágon minden bizonnyal, nagyanyjának kibén létét nem ismerjük. Viszont magyarnak érezte magát, s ennek markánsan hangot is adott egész életében...”*

Nem marad el a dölyfös kioktatás sem. *„Emlékét ápolnunk kell. Uzapanyiton, Runyában, Dobsinán, Erdélyben, Rimaszécsen. Nem csak Nemesradnóton. Mindig és mindenkor. Nem csak akkor, ha százéves évfordulóját ünnepeľjük, nem csak akkor, amikor az nekünk jó, amikor éppen választások közelednek, s személyes, önös érdekeink elérése végett szeretnénk dicsfényében szerepelni. Nem Radnóti hátán, személyén keresztül, nagyságát kihasználva kell tündökölni.”*

Lám, lám! Ő már csak tudja! A Radnótit oly „büszkén vállaló” Vörös Attila figyelmét elkerülte az a néhány mozzanat, amely az összeállítás bevezető részében olvasható. Nyilván nem azért, mert tudatlan, vagy el szeretné hallgatni a Radnóti és Gömör kapcsolatát feltáró és ápoló „haszonlesők” és „magamutogatók” személyét, akik nem áttallanak a Radnóti Miklós hátán felkapaszkodni... – hova is?

Pósa Lajos méltatása következik, de mint kiderül, jobbra azért, hogy kifejttesse: Radnóti ugyan magyar költő volt, de nem „gömöri”, mint Pósa Lajos. Azzal persze csak egyetérteni lehet, hogy (Pósa Lajost) *„Nem kell Radnótihoz hasonlítanunk – nem is szabad. Ő más. Más korban élt.”*

Valóban így van. Mi azt sem értjük, hogyan kerül a csizma az asztalra? Miért kell a legszeretettebb magyar költőt, gyermekirodalmunk (legalábbis egyik!) megalapozójának tekinthető Pósa Lajost bevonni ebbe a gyalázkodásba? Ha azt a kérdést tennék fel, *„Megfér-e Pósa Lajos és Radnóti Miklós a magyar irodalomban?”* a mi válaszuk csakis igenlő lehet. Mi ugyanis úgy gondoljuk, hogy az egyik vállalása nem jelenti a másik tagadását. Talán nem vagyunk ezzel egyedül.

Védőbeszédnek szánt, vádiratnak is beillő írásában Vörös Attila megjegyzi: *„Ha valaki – kik egy internetes honlapon feltesznek kérdéseket egy bizonyos, ez eddig egyértelműen nem tisztázott kérdésben, az nem rossz dollog. Nem a rosszat, ártást kell benne rögvést keresni.”*

Hát... mi azt látjuk, hogy a védeni kívánt írás utolsó előtti bekezdésében (*„a cigány az cigány, a zsidó az zsidó, a magyar meg magyar, és már nem vagyunk abban a „pozícióban”, hogy megengedjük az egymásmellé rendeltiséget, és bizony vagy-vagy van!)* nem kérdést tettek fel. A kérdőjelet mi tesszük oda! *„Nagyjaink emlékével törődni kell, mindenkiével, akivel csak lehet.”* – folytatja Vörös Attila. Alig mondjuk ki erre az áment, folytatja, úgymond *„megfelelő súllyal és hellyel”*.

Mindezek után nem is tudom, miért érezzük hamis csengésűnek írásának zárószavait: *„Nekünk itt Gömörben a magyar kultúrát, a magyar embereket, a magyar értékeket kell elsősorban szolgálunk, erősíteniünk, megőrizniünk... Ez a mi feladatunk.”* Miért érezzük azt, hogy – bizonykodása, magyarázkodása ellenére – Radnóti Miklóst Vörös Attila nem az „első sorban” képzeli el?

A kérdéshez **Kún Miklós Jenő** is hozzászólott, aki példászerűen vállalja fel a Pósa Lajos örökségét. Aggodalmát fejezi ki: *„Nem lenne szerencsés, ha ugyanaz a művelt világ 2009-ben mint nemesradnóti kötődésű költőre emlékeznék Radnóti Miklósrá, századik születésnapján. Ellenben felettébb káros lenne, ha Radnóti Miklós Nemesradnóton felállított szobra úgy válna keresett és látogatott »kegyhellyé«, hogy közben ügyet sem vetnek Pósa Lajos megszakításokkal ugyan, de évtizedek óta ugyanott álló szobrára. Ebben, és csakis ebben az összefüggésben meggyőződésem, hogy Radnóton nincs helye Radnóti Miklós kultuszának. Van viszont a nemesradnóti alapiskolában, a rimaszombati gimnáziumban, s szerte az iskolákban mindenütt, ahol még folyik magyar nyelvű oktatás. Radnóti Miklós az egész hazáé, az egyetemes magyarságé; Pósa Lajos, a torz szemléletű kultúrkomisszárok el nem évülő bűneként, egyelőre »csak« Nemesradnóté – ahonnan nincs hova hátrálnia. Ezt ne feledjétek, felebarátaim!”*

Kedves Miklós!

Nem feledjük. Ez a történet azonban nem erről szól.

B. Kovács István

A Rimaszombat és Vidéke Társaság 2009. február 13-án tartott közgyűlésén a következő Nyilatkozatot fogadták el:

Nyilatkozat

Alulírottak, állampolgárságtól, fajtól, felekezeti hovatartozástól függetlenül magyar anyanyelvű, a magyar nyelvet és kultúrát Illyés Gyulával „fölnevelő édesanyánknak” tartó polgárok mély megdöbbenéssel tapasztaltuk, hogy az évszázadokon át nyelvi és kulturális sokszínűségéről, toleranciájáról híres egykori Gömör-Kishont vármegyében egyes csoportosulások rasszista, uszító, az embereket vallási és faji alapon megkülönböztető nyilatkozatokat jelentetnek meg; kétségbe vonják pl. a cigány és zsidó polgárok magyarságát. Az ilyen megnyilvánulásokat a leghatározottabban elítéljük, azokat teljes mértékben elfogadhatatlannak, az alapvető emberi értékekkel, erkölcsessel, de a civilizált, demokratikus országokban fennálló jogrenddel, sőt a magyarság, a magyar kultúra érdekeivel is ellentétesnek tartjuk. Hangsúlyozzuk minden ember jogát nyelvi és kulturális identitásának megválasztásához. Minden magát magyarnak valló embert a magyarság, a magyar kultúra részének kell tartanunk, s emberi és erkölcsi értékek mellett a nyelv és a kultúra ápolásában, gazdagításában mutatott eredményei, nem származási, vallási, vagy egyéb alapon kell értékelnünk. Meggyőződésünk, hogy – különös tekintettel a XX. század milliók pusztulásához vezető történelmi kataklizmáira – ép erkölcsi érzékű, tisztességes ember nem lehet fajgyűlölő, nem „osztályozhatja” embertársait származás vagy vallási hovatartozás szerint. Azokkal, akik ezt megteszik, az egészséges értékrendű, ép erkölcsi érzékű emberek semmilyen közösséget nem vállalnak, tőlük egyértelműen elhatárolódnak.

Erre hívjuk fel minden magyar (és nem magyar) polgártársunkat:

Hizsugan b'era
TÓTH ELEMÉR
MÁR JOCAN
CEROVSKY GYULA
HORVÁTH ZSÉZA
KOVÁCS CSILLA
Bricelva Crăciul
Danyi Marla
BÉRES ZÁLONT
SEDOBIL VALÉRIA
KOMLÓSY Judit
Nagyapa' FETLITC
SEBŐK ATTILA
OROSZ ISTVÁN
FODOR BILKAI
CROBOL Tünde
3. KOVÁCS ISTVÁN
HKESEI KATALIN
BODON SÁNDOR
Benedek László
Sily Zoltán,
CSUSZ LÁSZLO

Kövesdi Károly

A méltatlanul mocskolt kormányfő

Széljegyzet a Horthy-emlékezetről

Kevés olyan politikus van Európában, akire annyi sarat rákentek volna, és kevés olyan nép van a kontinensen, amely ennyire maga alá gyűrte volna egykori kormányzóját, mint tette azt a „hálás” magyar utókor **Horthy Miklóssal**. Akinek a neve tabu volt évtizedeken keresztül (s jó részt még ma is), s ha említés is esett róla, személyét a fasizmussal, fehérterrorral, enyhébb esetben a maradisággal kapcsolták egybe. A negyedszázados korszakot, amelyben megpróbálta irányítani a zátonyra futtatott, szétzúzott, csonkára faragott ország süllyedésre ítélt hajóját, Horthy-korszaknak nevezték-nevezik, természetesen pejoratív felhanggal. Pedig elég mondjuk **Napóleon** példáját felemlítenünk, aki fél Európát elfoglalta, tirannusként vult be a történelembe, a franciák mégis nemzeti panteonban hajtának főt – valóságosan is – az egykori császár előtt, és úgy tartják számon történelmükben, mint nagy uralkodót, akinek korszakalkotó reformjai, törvényei a mai napig kiállták az idő próbáját. De boldog nép a francia, hogy ezt is megengedheti magának! Mi, magyarok ebben is különleges nép vagyunk. A kormányzót dugdosni, ócsárolni kell, mintha legalábbis ötvar lett volna a nemzet testén. Hogy azért mégsem végzett maradéktalan munkát az agy mosó propaganda, az lassan kiderül az új kiadványokból, amelyek róla megjelennek, és – bár nem verték nagydobra – egyre több ember „vallja be” akár a közvetlen

környezetünkből is (van köztük politikus, művész, egyszerű ember), hogy bizony felkereste Kenderest egy főhajtás erejéig még a legrosszabb kádári időkben is.

Mi sem jellemzőbb állapotainkra, mint az, hogy a kormányzó tavalyi évfordulóját (140 éve született) a közszolgálati média agyonhallgatta, az egyik nagy nézettségű kereskedelmi tévécsatorna pedig az egykori vadaskertjének helyén felszámolt falut siratta el, természetesen sajtóságosan értelmezve a tényeket. Az említett adó egy oldalrúgás erejéig azt is a fejére olvasta Horthynak, milyen bőszén hajtotta ki az országból a visszatérő **IV. Károlyt**, természetesen a hatalomféltést sugalmazva. (A film készítőinek meg sem fordult a fejében, hogy Horthy milyen nyomásnak engedelmessé volt kénytelen ezt – személyes meggyőződése és értékrendje ellenére – tenni.) Mindezeket leszámítva azért akadt néhány jobboldali sajtótermék és internetes honlap, amely méltó és tárgyilagos emlékezésre merete ragadtatni magát. És az sem kívánczik utolsó helyre, hogy tavaly júniusban szülővárosában, Kenderesen (nemrég kapott városi rangot) egész napos rendezvényen emlékeztek a kormányzó 140. születésnapjára, s ennek apropóján a titkolózásnak is végét vetették; a város bejáratainál azóta táblák állnak, a következő felirattal: „Isten Hozta Kenderesen, vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója szülővárosában! Ké-

Horthy Miklós mellszobra

A kormányzó Estorilból hazahozott sírköve

A szalagon olvasható felirat magáért beszél

szítette: Kenderes város önkormányzata – 2008-ban a Magyarország Világszövetsége támogatásával.”

Nem szeretnék történelmi szerepben tetszelegni, de azért a kormányzóval kapcsolatos kérdések a laikus számára is fel-felmerülnek: vajon pozitív vagy negatív figurája volt-e a magyar történelemnek Horthy Miklós? Csak vázolván a tényeket: leszámolt a vörösterrorral, helyreállította a jogfolytonosságot, és a trianoni döntés után ájulathoz fekvő, részben szerb megszállás alatt álló csonkaországot megmentette a végromlásától. Pályája, mint az ország pályája is, tudjuk, determinált volt, és a halálos fojtogatásban vergődő Magyarországon senki sem bízhatott csodákban. Ennek ellenére konszolidált állapotok (már amennyire a körülmények engedték) uralkodtak az országban, és – ugyancsak a tények ismeretében – revíziós politikáját sem lehet egyértelmű sikertelenségként elkönyvelni. Horthy bűnéül róni fel, hogy Magyarország ismét oda került, ahová, történéseink enyhén szólva féltudatos látásmódjáról árulkodik. Egy hadseregétől, iparától, külkapcsolataitól megfosztott, hadisarc alatt nyögő, a világ legbűnösebb nemzetének kikiáltott nép országában (miközben az elszakított részekben a demokrácia leple alatt mindenki azt művelte, amit akart) többre nem telhetett.

Horthy legnagyobb bűnéül antiszemitizmusát róják fel, feledve és elhallgatva, hogy a kormányzó nem engedett teret sem a szélsőbal, sem a szélsőjobb grasszálásának, a Szálasi-féle nyilas társaság hatalomátvétele előtt pedig éppen a sokat szapult Horthy-Magyarország volt a zsidóság mentsvára. A Szamuely-féle elemek biztosan nem örültek neki, hogy a kormányzót a háború után a

Horthy István emlékműve a városka parkjában

nürnbergi perbe csak tanúként és nem vádlottként idézték meg, azt meg végképp nem tudják hová tenni, hogy portugáliai száműzetése idején zsidók is támogatták. A kenderesi Horthy-kriptában látható koszorút, melyet a hálás zsidóság helyezett el a kormányzó nyughelyén, igyekeznek marginalizálni. A tények azonban ettől függetlenül tények maradnak.

A kenderesi emberek jó szívvel emlékeznek a kormányzóra. Nem csak azért, mert neki köszönhetik a település kiépülését, de emberségét sem tudják feledni. Egykori kastélyában szakközépiskola és kollégium kapott helyet, s az épület előtt, ahol annak idején az oroszok a család bútorait és könyveit égették, a kormányzó mellszobra áll. A Horthy-múzeumban (szerényen tengerészeti múzeum a neve) sok látogató megfordul, akárcsak a család kriptájában. A kenderesiek tisztában vannak vele – bár a Kádár-korszakban az itteni iskolában sem illett szájra venni a nevét –, hogy Horthy Miklós tisztességgel, a legjobb tudása szerint igyekezett ellátni történelmi feladatát, amiért tisztelet illeti. Ahogyan egyik méltatója, **Lipusz Zsolt** fogalmaz: „Mai politikus utódai békeidőben is gazdasági, politikai, erkölcsi és hangulati káoszba kormányozták az országot, így nekik és udvari történetíróiknak semmiféle erkölcsi, politikai alapjuk nincsen Horthy kritizálására. Mint ahogy ugyanezeknek a figuráknak ahhoz sem volt, hogy tiltakozzanak és őrvöngjenek az ellen, hogy végül a Kormányzó földi maradványait örök nyugalomra helyezték kenderesi családi birtokának kriptájában, 1993-ban.”

Erdélyi Géza

Esterházy János, a példa

„Csak a gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében.” (Széchenyi István)

Hölgyeim és Uraim, Barátaim, Testvéreim!

Az elmúlt esztendőkhöz hasonlóan ez évben is tisztelettel és kegyelettel emlékezünk mártír politikusunkra, **Esterházy Jánosra**. Megjelenésünk egyben vállalás, ismételten tudtul adjuk mindenkinek, hogy ragaszkodunk azokhoz a hitbeli, erkölcsi értékekhez, amelyeket örökségként hagyt ránk, amelyek tartópillérei emberi, ezen belül nemzeti létünknek. Vállaljuk őt, miként Ő is vállalt minket sorsközösségben, szülőföldjén maradvá mindaddig, mígnem a szlovák hatóságok hamis vádak alapján ki nem szolgáltatták a szovjet hatalomnak. Esterházy János a XX. század azon kevés történelmi személyiségeinek egyike, aki képes volt országhatárok fölé emelkedve saját nemzete és más nemzetek érdekeiért kiállni, felekezeti korlátokat szétfeszítve Krisztus egyházát szolgálni. Azt is tudjuk, hogy nagy bátorsággal szállt szembe a fasizmus szörnyű célkitűzésével, nevezetesen az üldözött zsidóság teljes kiirtásának szándékával. A hitében, az egész személyiségében jelenlevő fényforrás, belső világosság lehetővé tette számára, a sötétség és rettegő félelem korszakában, a legnagyobb veszélyek és kísértések idején a helyes történelmi tájékozódást. Az üldözésbe, majd a „háborúba ájult” Európa közepén vállalta és képviselte a szlovákság, az egész ország polgárai igazi érdekeit. A tiszta ember az embertelenség közepette a sötétség gonosz erői számára azonban elviselhetetlenné vált. Csupán megjegyezzük, hogy ez a viszonyulás lényegében azóta sem változott.

Hála történészeink kutató munkájának, ma már részletesebben megismerhettük megrázó sorsát, küzdelmeit, mélységes szenvedéseit, magát az embert. **Molnár Imre** kiváló műve borítólapjának alján, amely a bibliai ihletésű „*Sem gyűlölettel, sem erőszakkal...*” címet viseli, Esterházy János neve és egy számsor látható: 7832. Csupán ennyi, de ez a lehető legtömörebben, mégis sokatmondóan átfogja egész életét és tragikus sorsát. A számok **Márai Sándor** emigrációban írt megrázó tartalmú versének, a *Halotti beszédnek* sorait juttatják eszünkbe:

„Túrd, hogy már nem vagy ember ott, csak osztályidegen, / Túrd, hogy ember nem vagy itt, csak szám egy képleten.”

Esterházy Jánosnak mindkét fajta bánásmódból bőven kijutott, sőt szülőföldjén még egy harmadik minősítést – vádat is el kellett viselnie, és ez azóta is tart: „*És ne kérjed senkitől, miért? Magyar voltál. Ezért.*” – folytatja a költő, s a vers itt nem ér véget.

Tisztelgő gyülekezet, kedves Barátaim!

Esterházy János sorsa, mi több, már pusztá neve is üzenethordozó. Üzenete egyben tanúságtétel: az igazság

szeretetéről, a szenvedés értelméről, a szülőföld iránti hűségéről, a nemzet, a haza melletti kitartásról, az Istenhit hatalmas erejéről: tanúságtétel olyan tulajdonságokról és értékekről, amelyek ma is nélkülözhetetlenek, mert nélkülük nincs sem egyéni helytállás, sem megtartó közösség, pedig nekünk ma ezekre nagy szükségünk lenne. A fiataloknak napjainkban nincs időtálló, a felületesség és sekélyesség nyálkás áradatával dacoló, követendő példaképük. A pénz és a hataloméhes propaganda legfeljebb a szórakoztató ipar többnyire kétes értékű, tisztavirág életű, idegen figuráit kínálja az ifjúságnak, akik közül sajnos sokan saját értékeiket is készek feladni és feledni. Nem kell csodálkoznunk, ha arra gondolunk, hogy az egészséges nemzettudatot, amely nem irányul mások ellen, mert minden nemzetnek önmagáért fontos, a szovjet ideológia budapesti képviselői milyen eszeveszett következetességgel igyekeztek már nagyon régtől kiirtani. Ebbéli szándékukat különösen a XX. század második felében szinte a végletekig fokozták. Sajnos nem eredménytelenül, és ez nagyon fájó, ugyanakkor a nemzet fennmaradását is veszélyezteti. Hogy ez meg ne történjen, hogy ne így legyen, hogy ne kelljen folytonosan posványban tápáskodva, mások előtt oktalanul magyarázkodni, erőnket hiába fogyasztani, hanem ívelő pályára lépve, jó célokat kitűzve, értelmes munkát végezve, Európa népeivel együtt fölemelkedni, múltunk s jelenünk nagyjait – mert vannak ilyenek –, állítsuk ifjúságunk elé követendő példaként. Kezdjük el összefogva megvalósítani azt, amiről mi sem mondhatunk le, amiért ők küzdöttek, amiért Esterházy János élt és mártíromságot szenvedett. Jövőt építeni gyökerek s fundamentum nélkül nem lehet. Az igazságért, amely a nemzeteket felemeli, küzdeni kell.

A múltat vállalva, a jövőt reménységgel munkálva mondunk köszönetet gondviselő Istenünknek Esterházy János életéért és az embert, a nemzetet elkötelező módon vállalt szolgálatáért, amely ma is példaértékű, követendő magatartás mindenki – a politikusok számára is.*

Erdélyi Géza

*Elhangzott Budapesten, 2009. március 8-án, az Esterházy János emléktáblájának koszorúzásakor

Koncsol László

A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusának dicsérete

Egyetemi hallgatóként már két éve énekeltem a pozsonyi magyar egyetemi és főiskolai hallgatók *Ifjú Szívek* nevű művészegyüttesében, amikor egy kislány, akit két év múlva feleségül vettem, hallván, hogy létezünk, közénk-jött. Jelentkezett a halláspróbára, de megkésétt, mert mi odabent már próbáltunk. **Bartók** nőikarát, a *Bolyongást*, vagy valamelyik négy szólamú madrigált frissítettük föl a nyári hetek után. Hitvesem, egy nógrádi falucska tizenhét éves leánykája csak állt a Duna utcai iskola emeleti folyosóján, s azt hitte, a zárt ajtó mögött angyalok kara énekel. Aztán ő is beállhatott angyalnak, s két évig együtt hirdettük a zene éteri igazságait.

Vass Lajos Kórusunk az ősszel elhozta 71 európai énekkar prágai versenyéből az első díjat és a zsűri különdíját. Pár hét múlva műsort adott egy pozsonyi megemlékezésen, s az állófogadás zsviját örömelekléssel színezte. Műsora néhány különösen kedvelt darabját adta elő laza alkalmi csoportosulásokban, sajtót majszolgotva, bort kortyolgotva. Beszövédttem basszusukba, s ez a kis karéneklés napokra elvarázsolta. Február 15-én, vasárnap délután egy pozsonyi házaspárnál vendégeskedtünk. Tizenketten üldögéltünk nappalijukban, eszmecserénket pedig egy-egy zsolttárral vagy dicsérettel oldottuk, zongora mellett. Életkorunk nagyjából hetven és nyolcvan közé esik, s különösen mi, akik a református templomi énekek élményét az anyatejjel kezdtük ízlelgetni, az irdatlanul nagy, történelmi drámákkal és tragédiákkal tépett időt is átéljük a liturgikus szövegek és dallamok transzcendens mélységeiben.

Orpheusz hangszer-kíséretes éneke megjuhászította a vadállatokat, életmentő szövetségeseivé hívta a delfineket, és sziklákat mozgatott meg; a mítosz egyik változata szerint még levágott, tengerbe hajított feje is dalolva úszott egy leszoboszi barlangba, ahol csak a féltékeny isten parancsa tudta elhallgattatni. Így szól a mítosz, de a zene ilyen értelmezését olykor a valóság is igazolja. Egy cseh festőművész éveket töltött el Mongóliában, s a rádióban elmondta, hogy a tevét a pásztor csak zenéjével bírhatta rá, hogy a másik anyaállat árva borját tőgyére fogadja. A pásztor addig játszott pengetős hangszerén, és énekelte, amíg a teve szemének sarkában meg nem jelent az elfogadás jele, az első könnyecsepp. Érthető, ha az anya csak saját szülőttének tartogatja az életadó tejet, de valóban mítoszi csoda, hogy a muzsika a fajfenntartás ösztöne fölé tudja emelni az állatot. Pár éve magyar kutatóktól is hallottam ugyanezt. Az ideg- és elmegyógyászat már rég felismerte és intézményesítette a zene megjelenési formáit, s hasznosítjuk a tapasztalatot, hogy megfelelő fizikai rezgések, dallam-és harmóniamozgások hatására gyorsabban nő a fű, a fa, a virág, és több tejet adnak a tehének. Egyszer egy svájci istálló ablakán lestem be, s az ötven

tehen mirigyeit éppen **Mozart Farkas Amadé** úr *Divertimentója* serkentette a tápláló fehérjék kiválasztására. A zene, mint gyógyító, lélekszelidítő, indulatokat csillapító, elmenyitogató, szeretetre és szerelemre serkentő művészet, mint a jóság és jobbítás szellemének eszköze. Másféle zene is van, persze, ahogy az emberekben és közösségekben más indulatok is fortyognak. A zene univerzuma a világét szólaltatja meg, azt képezi le egy soha véget nem érő, lezárhatatlan és kordába nem szorítható folyamathoz. **Platón** sok verslábat és hangsort kitiltott volna elméleti államából, mint nem oda való; a „ványadt” rézszezségre, elpuhultságra, renyheségre utaló ritmusok és dallamok helyett csak „okos és férfias életformának megfelelő” zenei és költői építőanyagokat engedélyezett volna, mint XX. századi világunk barna és vörös diktatúráinak ideológusai s az általuk irányított esztéták. Katonás, derűs, nekünk, akik az ötvenes évek elejéről is hordunk bő emlékeket, ismerős szóval optimista – és csak optimista – verseket, regényeket, muzsikát, képzőművészetet, kemény indulatokat, melódianyító kvartugrásokkal, dúrban – míg diktátoraink milliószámra terelték halálba ártatlan testvéreinket hol fajuk, hol társadalmi állásuk és származásuk szerint. A haláltáborok hörgéseit, sóhajait, sírását és ordítását az úttörők, a kommunista ifjúsági szervezetek, dolgozók, katonák, államrendőrök indulói nyomták el. A diktatúrák sátáni programja szerint, harsány zenei vasfüggönyök szerepében.

Felvidéki magyar énekkaraink nem vállalták a hangvasfüggöny szerepét. A szlovákiai magyar kórusok már az első Csehszlovákia éveiben is a **Kodály** és **Bartók** által kijelölt csapásokon haladtak. Pozsonyi barátaink, **Albrecht Sándor**, **Németh István** és a körjük szerveződjő muzsikusok – karnagyok, előadók, tanárok – ültették át azon frissiben az anyaországban is csak akkortájt meggyökerező új magyar zenei gondolkodás virágait. Pozsony zenei élete egyébként is **Mozart**, **Haydn**, **Beethoven**, **Hummel**, **Liszt** életművéből építkezett, s ez a hagyománytömeg nevelte föl Bartók és **Dohnányi** muzsikáját. A **Tisoféle Szlovák Köztársaság** pár esztendejének maroknyi, főleg pozsonyi magyarsága is ezt a zenei szellemet éltette: a tiszta zenében megszólaló tiszta emberség és magyarság szellemét. Ebben egyesül **Esterházy János** gróf politikai szolgálata a szlovákiai magyar maradék irodalom, sajtó, pedagógia, egyház (elsősorban három-négy református lelkész) és a zenei élet zsarnokságellenes, keresztény szellemiségű humanista, embermentő szolgálatával. Az elme és a lélek szüntelen tisztításával – a zene katarzissával. Akkor és később rettenetes dolgok történtek velünk, de különös kegyelme az Úrnak, hogy a felvidéki magyar élet romjain éppen Bartók és Kodály pozsonyi barátainak, Albrecht Sándornak, Németh István Lászlónak,

A díjátadás pillanata

Schleicher Lászlónak barátai és tanítványai, **Szijjártó Jenő, Janda Iván, Ág Tibor** kezdték építeni, mindjárt magas színvonalon, a műkedvelő énekkari mozgalmat. A pozsonyi magyar tanítóképző és a révkomáromi magyar gimnázium énekkara mellé mindjárt felsorakozott a *NÉPES* nevű hivatásos magyar népművészeti együttes, majd hatalmas szóval történt feloszlata után a pozsonyi magyar egyetemi és főiskolai hallgatók művészegyüttese, az Ifjú Szívek. Az állami támogatás részleges leépülésével, amely az énekkart az 1988/89-es társadalompolitikai fordulat után elsorvasztotta, a kórushiányt az 1964. november 27-én, Nyitrán alapított *Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara* töltötte ki. Szellemét elődeitől örökölte, repertoárja gazdag, alapító karnagyai, mint fönt Ág Tibor, Janda Iván, Szijjártó Jenő, akikhez sorban kiváló magyarországi karmesterek társultak. Első vendégkarnagya **Vass Lajos**, halála (1992. november 6.) után **Tamási László** (1993–1996), **Sapszon Ferenc** (1997–2006), majd máig, és reméljük, még sokáig, **Tóth Árpád**. Kiváló, jól képzett hazai – felvidéki – karnagyaink, **Józsa Mónika, Hecht Anna, Horváth Géza** biztos fülű-kezü vezetői, egyben énekesei a vegyeskarnak. A kórus tagjai zömmel felvidéki magyar pedagógusok, akik havonta gyűlnek össze valamelyik településen hétvégi összpörbáikra. Muzsikálásukat megkönnyíti, hogy szinte mindnyájan zenezakosok, és szolgálati helyükön is kórusokat vezetnek. A Vass Lajos Kórus tehát szellemét az egész ötszáz kilométer hosszú felvidéki magyar településláncre szétsugározza.

A vegyeskar első magyarországi vendégkarnagyának halála után vette föl a *Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusa* nevet. Alapításakor a CSEMADOK központi énekkaraként kezdte szolgálatát, 1996-tól, tizenhárom éve polgári társulásként áll fenn, s pályázatokból és adományokból tartja fenn magát. Gazdag műsora, amely (amiként tegnapi Nagyboldogasszony-templomi liturgikus és istentiszteleten kívüli hangversenyük is mutatja) folyamatosan tovább épül, és segít humanizálni a szépre és jóra fogékony embereket. Egy évvel megalakulása után,

1965-ben már Kodály is láthatta-hallhatta a *Zeneakadémia* nagytermében, s ő minősítette csöndes humorral „levezető kórusként” a csecsemőkorú vegyeskart. Következtek a nemzetközi hangversenykörutak Német- és Lengyelországban, Finnországban, Bulgáriában, Ausztriában, illetve a nemzetközi kórustalálkozók és művészeti versenyek a III. *Nemzetközi Bartók Béla Kórusfesztiválon* (1968, ezüst diplomával), Corkban (1971, a nőikar első, a vegyeskar negyedik díjával), a *Miedzydrojei Nemzetközi Kórusfesztiválon* (harmadik helyezéssel), a *Middlesborough-i Nemzetközi Kórusfesztiválon* (harmadik helyezéssel), a goriziai kórusversenyen (1985, hatodik díjjal), majd Loretóban, Tordaszentlászlón, a debreceni *Bárdos-szimpoziumon* (1994), a bécsi *Nemzetközi Franz Schubert Kórusversenyen* (1995, második díjjal), Teramóban (1996), az újabb Debreceni Bárdos-szimpoziumon (1999), a *Kodály Zoltán II. Magyar Kórusversenyen* (2000, II. díjjal s a *Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának különdíjával*, a Mester *Balassi Bálint elfelejtett éneke* c. kompozíciójának kiemelkedő tolmácsolásáért), az *Éneklő Magyarország* országos minősítő versenyén (2004, Hangversenykórus Summa Cum Laude minősítéssel). Legutóbb Prágában, 2008 decemberében az *Adventi és Karácsonyi Kórusművek XVIII. Nemzetközi Kórusversenyén* a vegyeskar két díjat kapott: a r a n y s á v o s besorolást, illetve k ü l ö n d í j a t a legjobb műsor összeállításért. 2000 márciusában a kórus elnyerte a *Márai Sándor Alapítvány Nyitott Európáért Díját*.

A nemzet anyatestéről letépett kis felvidéki magyar közösség, amelyet a csehszlovák politikai akarat a II. világháború után teljes felszámolásra ítélt, amely zsugorodik, és több vonatkozásban (civilizatórikusan, kulturálisan, etnikailag, tájilag, öntudatában, társadalmi állása, hitvallása szerint) megosztott, végül is talpra állt, s kellő arányú külső segítség híján jórészt önerőből kapaszkodik a jól látott, áhított – a felvilágosodás és a reformkor óta áhított – eszményi szintre, az elérhető legfejlettebb életminőségre. A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusa, amely nemcsak a maga örömeire énekel, hanem szolgál is, az áhított csúcsokon jár, s mintát ad mindenkinek nálunk és mindenütt, ismét lenullázott anyaországunkban is, ahol egy-egy magyar közösség úgy érzi, hogy reménytelenül magára maradt: miként kell magunkért nekünk magunknak összefogni, és sírás helyett cselekedni – például gyönyörűen, angyalok módján énekelni, ahogy Kodály Zoltán olyan szépen mondta: összedalolni.

A fentiek ismeretében, gondolom, mindenki belátja, hogy a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusa megérdemli a *Rákóczi Szövetség* és az *Esterházy János Emlékbizottság* idei *Esterházy Emlékérmét* a kíséző oklevéllel. A kitüntetéshez tiszta szívből, az egész felvidéki magyarság nevében is gratulálok.*

*Elhangzott Budapesten, 2009. március 8-án, az Esterházy János Emlékérem átadásakor